

PROTOS
lesní škola

Absolventská práce:

Sborník duchovních aktivit

Anežka Sobolová – Rybi

Obsah

Úvod	3
Co je cílem mojí práce?	3
Duchovní výchova stručně	4
Aktivita zaměřené na práci s hodnotami.....	5
• Aktivita č. 1 (SV&VL, S&S, R&R).....	5
• Aktivita č. 2 (SV&VL, S&S, R&R).....	6
Verze pro světlušky/vlčata	6
Verze pro S&S a R&R	7
• Aktivita č. 3 (SV&VL).....	8
• Aktivita č. 4 (S&S, R&R)	9
• Aktivita č. 5 (VL&SV, S&S, R&R).....	10
Aktivita zaměřené na historii.....	11
• Aktivita č. 1 (SV&VL, S&S).....	11
• Aktivita č. 2 (S&S, R&R)	13
• Aktivita č. 3 (SV&VL, S&S, R&R).....	14
• Aktivita č. 4 (SV&VL, S&S, R&R).....	18
• Aktivita č. 5 (S&S, R&R)	18
Aktivita zaměřené na vztah s přírodou.....	20
• Aktivita č. 1 (SV&VL, S&S).....	20
• Aktivita č. 2 (SV&VL, S&S, R&R).....	20
• Aktivita č. 3 (S&S, R&R)	21
• Aktivita č. 4 (SV&VL, S&S, R&R).....	21
Zdroj	23

Úvod

Co je cílem mojí práce?

Tento sborník by měl nabídnout několik různých aktivit zaměřených na duchovní růst, které kdokoli může vzít a použít na družinových schůzkách/výletech/víkendovkách. Dají se tu najít aktivity jak pro mladší, jako jsou vlčata a světlušky, tak pro skauty/skautky a rovery/rangers. Některé z aktivit jsou komplexnější a vhodné spíše na akce, kde se na ně dá dobře připravit, a také je řádně zreflektovat, jiné jsou krátké a úderné vhodné právě jako program na schůzky.

Aktivity jsou rozděleny do 3 skupin – hodnotově zaměřené, historicky zaměřené a přírodní. Dovolila jsem si vytvořit tyto neobvyklé kategorie zejména kvůli tomu, že se v nich často prolínají všechny tři základní pilíře skautingu a zároveň jsou také často vhodné pro všechny věkové kategorie. Neznamená to však, že nejsou „šité na míru“ věku, ale že jsou u nich k nalezení varianty pro mladší a starší. Hodnotově zaměřená kategorie je mi blízká zejména kvůli tomu, že s tímto typem mám nejvíce zkušeností. Aktivity zaměřené na historii vznikly kvůli lesní škole, kde jsem si uvědomila, jak duchovně rosteme díky historii. Přírodu jsem dodala hlavně kvůli tomu, že vnímám její důležitost v současném skautingu a je takovým mostem mezi věřícími a nevěřícími. Často totiž ten, kdo nevěří v Boha, věří v něco nad námi, něco jako je třeba příroda a souznění s ní.

Pokud touto závěrečnou absolventskou prací dosáhnu toho, že se lidé přestanou bát duchovních programů, použijí některé aktivity a povzbudí je to v tom být kreativní a vytvářet nové, budu ji považovat za úspěšnou. Přeji hodně užitku a silných jak příjemných, tak nepříjemných zážitků.

Duchovní výchova stručně

Pokud si na začátek položíme otázku: „Co je to duchovní život?“, pravděpodobně většinou dostaneme tyto odpovědi:

„Nooo, to já vlastně ani nevím.“

„To je přece jasný! To mají křesťané, protože věří v Boha, tak mají duchovní život v církvi.“

„Já myslím, že je to něco s duchařinou. Něco zvláštního, třeba jako vidět duchy.“

Natož, když se zamyslíme nad pojmem „duchovní výchova“. Co to je? Když nevím, co je duchovní život, jak to můžu ještě někoho jiného učit a vychovávat ho?

Edy říká ve svém díle *Nikdy nekončící dobrodružství* (2008):

Duchovní život není věc, kterou můžeme postavit „před sebe“ a s přehledem vykládat, „co to je“. Jde o hloubku samotného života a o jeho přesah. Život není jako sklenice s vodou, kterou si dáme pěkně před sebe. Je spíš jako oceán, ve kterém jsme zcela ponořeni. Duch je šance se v tom neutopit. (s. 17)

Vnímám to tedy tak, že duchovní život je takový vesmír. Vesmír si člověk taky úplně nepostaví před sebe, nezavře ho do skleničky a většinou si ho ani nepředstaví se vším všudy, ale ví, že tam je a že, když vezme dalekohled a podívá se, tak pochopí. Kdysi dávno lidé nevěděli, že něco takového je, protože žili „na Zemi“ a až se odhodlali zvednout hlavu a podívat se dál, tak objevili úplně něco neuvěřitelného. Když se člověk nebojí zvednout hlavu a hledat, tak se dívá dál. Najednou za tím, co znal, je schopný vidět to, co neviděl. Zároveň lidské vnímání je subjektivní a popis jak duchovního života, tak třeba lásky bude pro každého jiný, ale zároveň cíl bude stejný – hledat, nacházet a učit se v nich žít.

Ještě si dovolím zmínit jedno vnímání od Edyho (2008):

Duchovní život jako oheň. Na první pohled vidíme, že je třeba „palivo“ a potom „jiskru“ – a přece to rozhodující pro oheň („hoření“) je (neviditelný) kyslík. Když se ptáme dětí, čeho je třeba, aby oheň hořel, právě na kyslík většinou zapomenou, ale my víme, že to bez něj nejde. I pro duchovní život je třeba „materiál“ (tím jsme my sami, naše tělesné a duševní předpoklady) a „jiskra“ (nějaká událost, která nás „zapálí“), ale teprve díky neviditelné „duchovní energii“ – Láске – se z nás může stát účastník duchovního života. (s. 18)

Duchovní výchova tedy není o tom něco někoho učit, ale je to o tom ukázat ostatním, že mají dál hledat odpovědi na otázky, že zrcadlo není jen nástroj, díky kterému se zvládneme hezky učesat, ale že je to i odraz našeho jednání a naší cesty životem. Prostředky pro duchovní výchovu tedy budou takové, které nás učí přemýšlet.

Pro některé z nás je to stále velmi abstraktní a těžce uchopitelné, proto jsem vytvořila tenhle sborník aktivit, které vám pomohou s duchovní výchovou ve vašem oddíle a životě začít. Doufám, že časem se toho „duchovního života“ přestanete bát a začnete ho vědomě žít.

Aktivity zaměřené na práci s hodnotami

- Aktivita č. 1 (SV&VL, S&S, R&R)

Název: Na opuštěný ostrov bych si vzal/a...

Časová dotace: 30-45 minut

Věková kategorie: všechny (různé variace)

Pomůcky: nabídka „hodnot“ pro světlušky/vlčata, lístečky, plánec ostrova a figurky

Cíl: Všichni subjektivně skládají hodnoty podle důležitosti.

Nabídka hodnot: mobil, rodiče, hračka, jídlo, kamarád, počítač, kniha, domácí mazlíček, oblečení, štěstí, stan, spacák, sirky/zapalovač, náradí, odvaha, svoboda, zdraví (případně jakékoli další, které napadnou vedoucí či hráče)

Postup hry: Hráči si vyberou 7 hodnot, které by si s sebou vzali na opuštěný ostrov. Jakmile mají hotovo, nasazují figurku na úroveň 1. Problém je, že aby mohli postoupit na úroveň vyšší, musí se vždy rozhodnout, která z hodnot je pro ně nejméně důležitá a kterou nechají na úrovni 1. Když se rozhodnou, postupují dál, na úrovni 1 nechávají položený lísteček s hodnotou, které se vzdali. Takhle to pokračuje, až každému hráči zbydou 3 hodnoty.

Reflexe: Podle čeho jste se rozhodovali? Co pro vás bylo nejtěžší? Litujete nějakého rozhodnutí? Zůstali nakonec všem podobné hodnoty? Čím si myslíte, že to může být způsobeno? Rozhodujete se takhle i normálně každý den? Co jste se o sobě nebo o ostatních dozvěděli? Něco, co vás třeba překvapilo? Jaký mohl být asi cíl této aktivity?

Možná variace: Hodnoty nejsou vybírány z možností, ale hráči si je vymýšlí sami.

Těžší: Rozhodnutí dělají hráči dohromady. Nejdříve se musí shodnout na stejných hodnotách a následně je postupně dávat pryč. Probíhají diskuze a obhajoba názorů.

- Aktivita č. 2 (SV&VL, S&S, R&R)

Název: Trest/záchranu by si (ne)zasloužil...

Časová dotace: až hodina

Věková kategorie: všechny (různé variace)

Pomůcky: kostýmy, příběhy vytištěné/naučené

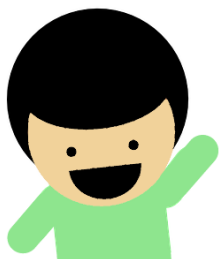
Cíl: Všichni hledají odpověď na otázky, co je dobré a špatné, co je trest a kdo si ho zaslouží. (Zdali vůbec my můžeme být soudci.)

Postup:

Verze pro světlušky/vlčata

Dětem se představí příběhy těchto 4 dětí (pokud je dost vedoucích, mohou to vedoucí dělat v kostýmech a povídat to jako svůj příběh). Jejich úkolem je nejdříve ve dvojicích a potom dohromady určit, kdo porušil, jakou hodnotu (popř. bod zákona), dále také, kdo by si zasloužil potrestat, a kdo ne. Pokud si neví rady, mohou dostat 4 hodnoty, které jen přiřadí: pravda, kamarádství, poslušnost a odvaha.

Tomáš

Tomáš je hodně oblíbený kluk, má spoustu božích zážitků a zábavných hraček.

Včera ve škole se ale pohádal s Davidem. Nemohli se dohodnout, kdo z nich bude o přestávce skákat přes švihadlo. David pořád opakoval, že nikdo neumí skákat přes švihadlo lépe než on, až mu Tomáš vytrhl švihadlo z ruky a švihnul ho přes nohy tak silně, že Davidovi tam zůstal otisk. David s pláčem utekl a Tomáš zbytek přestávky skákal přes švihadlo.

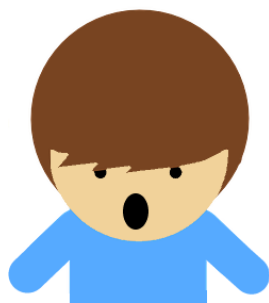
Zuzka

Zuzka je super holka, pořád se směje a umí povzbudit ostatní.

V pondělí přišla ze školy a když pokládala na stůl batoh, omylem shodila na zem džbán s grepovou šťávou. Ta úplně zbarvila koberec, který pod ním ležel. Když přišla domů maminka a uviděla to, Zuzka jí řekla, že po stole asi chodila jejich kočka, protože to bylo rozlité už, když přišla domů ze školy. Maminka tedy jen nešťastně povzdychla a šla se to pokusit vydrhnout.

Honza

Honza je tichý a nepříliš zajímavý kluk. Občas umí některé své kamarády nechtěně urazit.

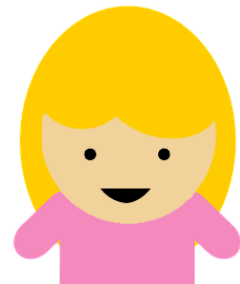
Rádce jejich družiny odešel ven čekat na další kluky a Honza zůstal v klubovně jen s Matějem. Matěj si šel mezitím odskočit a Honza si začal hrát s projektovým plátnem, které bylo nachystané na schůzku. Nějak se mu podařilo ho celé strhnout a rozbít. Honza rychle utekl. Když se vrátil rádce s ostatními dětmi, našel Matěje, jak se snaží opravit plátno. Vynadal

Matějovi, že dělal blbosti a že bude muset poprosit rodiče o nové plátno. Honza stál celou dobu za rohem, a tak strašně se bál přiznat svou vinu, že nechal Matěje, aby převzal odpovědnost za jeho činy.

Klára

Klára pořád pobíhá všude kolem a zlobí. Málokdo zlobí víc než ona.

V gymnastickém kroužku, na který chodí, mají zakázáno jakkoli manipulovat s náradím. Klára ale přesto posunula s žíněnkou tak, že Maruška skákající přes kozu nedopadla na žíněнку, ale na zem a vyvrkla si kotník. Kláře to ale přišlo docela srandovní, i když dostala vyhubováno.

Možné otázky na rozvíjení úvah: Co měl kdo udělat, aby se dala situace pokládat za dobře vyřešenou? Zažili jste někdy podobnou situaci? Věděli byste, proč je důležité tyto hodnoty ctít?

Reflexe

Ovlivnilo vaše rozhodování, jaké vlastnosti kdo má a jak se chová? Ovlivnilo vaše rozhodování pohlaví dětí? Bylo těžké někoho potrestat/nepotrestat? Proč jste se rozhodovali, jak jste se rozhodovali? Která z hodnot by byla vaše nejdůležitější, kterou je potřeba vždy ctít?

Verze pro S&S a R&R

Všichni hráči jsou zavedeni na místo, kde leží osoby zasažené chemickým únikem z továrny. Mají 30 minut na to, aby se se všemi seznámili a zjistili jejich příběh. Následně se musí ve skupině dohodnout, komu z nich dají protilátku a tím ho zachrání.

Osoba č. 1

Žena, která pracovala v továrně, když se to stalo. Zнала veškerá rizika výroby a věděla, že mohou nadělat více škody než užitku. Doma má ale 3 děti a manžela a její výplata je důležitá, aby si mohli žít spokojený život.

Osoba č. 2

Žena, která pracovala v továrně, ale musela přestat, když zjistila, kolik škody může způsobit. Nikoho nemá, takže neměla co ztratit. Rozhodla se ale, že se vrátí, aby zkusila přesvědčit ostatní zaměstnance o špatnosti této výroby. Chtěla tím zabránit případné nehodě.

Osoba č. 3

Muž, který procházel kolem továrny, aby se sešel s drogovým dealerem a převzal od něj peníze. Nevěděl, co se uvnitř odehrává. Doma na něj čekal malý syn a jeho žena před rokem zemřela.

Osoba č. 4

Starý pán šel a procházku se psem, pes se mu zatoulal k továrně, tak ho šel hledat, přestože znal nějaké pomluvy o tom, co se tam děje. Psa měl ale moc rád, neboť nikoho jiného neměl.

Osoba č.5

Těhotná paní ředitelka továrny zrovna přišla na kontrolu. Přestože věděla, že to, co se děje uvnitř, je špatné, nechtěla to zastavit, aby měla dost peněz pro své ještě nenarozené dítě. Její milující přítel netušil, co jeho žena dělá.

Osoba č.6

Přítel těhotné ženy ji přivezl do továrny a pak na ni čekal. Když viděl, co se začalo dít, snažil se spustit evakuační plán a všechny zachránit.

Reflexe

Podle čeho jste se rozhodovali? Jak moc vás ovlivňovalo, zda osoby někoho mají? Kdybyste měli k dispozici 5 protilátek, koho byste nechali zemřít? Podle čeho byste se rozhodli? Jak těžké bylo se pro něco rozhodnout, a pak si to obhájit před ostatními? Pokud se nakonec nezachránil ten, koho jste chtěli, jak jste se smířili s rozhodnutím skupiny? Jaké hodnoty v příběhu vnímáte (buď jako zrazené, nebo jako důležité pro rozhodování? Které skautské zákony byste tu mohli vidět?

- Aktivita č. 3 (SV&VL)

Název: Dokonalý skaut

Časová dotace: 30 minut

Věková kategorie: světlušky a vlčata

Pomůcky: obrázky skauta do každé skupiny (na konci této aktivity)

Cíl: Děti popisují dokonalého skauta a co to pro ně znamená.

Průběh:

Děti jsou rozděleny do menších skupinek a každý dostane svůj obrázek skauta. Mají cca 15 minut na to, aby zkusily popsat, jaký by měl být dokonalý skaut – jaké vlastnosti a chování by měl mít. Jakmile mají hotovo, představí svého skauta ostatním. Srovnávají se výběry všech a následně se snaží všichni domluvit, které 3 jsou pro ně ty nejdůležitější. Ty si velkým písmem vystaví v klubovně, aby na ně myslely a snažily se k nim mířit.

Reflexe:

Jaké vlastnosti jste vybírali a proč? Dávali jste spíše vlastnosti, které sami máte, nebo vám naopak chybí?

- Aktivita č. 4 (S&S, R&R)

Název: Otázky, na které je těžké odpovědět + 3 principy

Časová dotace: 45 minut

Věková kategorie: skauti/skautky, roveři/rangers

Pomůcky: 3 obálky, tempéry

Cíl: Všichni odpovídají na otázky pomocí tří skautských principů a hledají je sami v sobě.

Průběh:

Nejdříve každý najde pro sebe 3 obálky a napíše na ně JÁ, VY, BŮH/NEJVYŠŠÍ PRAVDA A LÁSKA. Následně se sedí v kolečku a pokládají se otázky. Každý vždy odpoví jedním z kamínků. Pokud se chce někdo někoho na něco doptat, má prostor. Jinak se pokládá další otázka. Otázky se mohou volit v libovolném pořadí, jen poslední musí zůstat poslední. Aktivita je ideální pro nějaký klidný večer.

1. Komu nejvíce věříte?
2. Na koho se můžete spolehnout, že tu pro vás vždy bude?
3. Komu byste svěřili své tajemství?
4. Kdo vás má nejvíce rád?
5. Co/kdo vám dodává v životě směr a radí vám?
6. Komu byste řekli o pomoc s něčím naprosto nemožným/nesplnitelným?
7. Komu vám dělá nejmenší problém odpustit?
8. S kým byste se nejméně báli?
9. S kým trávíte nejvíce času?
10. Komu byste ublížili, kdybyste museli?
11. Komu věříte nejméně?
12. Za kým byste nepřišli pro radu?
13. Komu vám dělá největší problém odpustit?
14. Komu nejvíce lžete?
15. Na kom se vám nejlépe nachází chyby?
16. S kým jste nejvíce sami sebou?
17. S kým byste soustavně vydrželi rok?
18. Co/kdo vám pomáhá se rozhodovat, co je správné, a co není?
19. Kdo je pro vás nejdůležitější? Na tuto otázku by navázal pokyn zbavit se ostatních obálků. Jaký by u toho měli účastníci pocit? Mělo by to následně vyvolat nějakou diskusi o tom, jestli použil každý z kamenů alespoň jednou. Pokud ano, není to znamením toho, že všechny jsou důležité a že jeden bez druhého by nemohl existovat?

Reflexe:

Jak jste se cítili během aktivity? Které otázky bylo nejtěžší/nejlehčí zodpovědět? Pomohlo vám to si něco uvědomit? Případně co? Budete nějak dále pracovat s touto novou myšlenkou?

- Aktivita č. 5 (VL&SV, S&S, R&R)

Název: Role člověka

Časová dotace: 45 minut

Věková kategorie: světlušky/vlčata, skauti/skautky, roveři/rangers

Pomůcky: papír + tužka, optimálně oheň

Cíl: Každý vypisuje své životní role a uvědomuje si jejich důležitost.

Průběh:

Stanoví se pravidlo, že to, co se stane u ohně, u ohně zůstane. Nastavíme tím bezpečné prostředí. Každý si na 5-7 papírků napíše 5-7 životních rolí, např. dcera, syn, přítelkyně, kamarád, student, skaut, katolík, učitel, sestra, bratr... Následně je zkusí seřadit podle důležitosti. Nakonec přichází čas na oheň. Každé kolo se každý zbaví jednoho lístečku, který je pro něj nejméně důležitý, až mu zůstane poslední.

Reflexe:

Aktivita je potřeba dostatečně zreflektovat. Jaký z toho kdo měl pocit? Pomohlo vám to něco si uvědomit? Jste spokojeni se svými rozhodnutími? Chtěli byste se někoho na něco zeptat? Podle čeho jste se rozhodovali?

Zjednodušená verze pro mladší

Dostanou na výběr role i s nějakými přívlastky – hodná dcera, věrná kamarádka, oblíbená spolužačka, pilná žáčka, veselá skautka... Společně si popovídají, co to znamená a pak následuje rozhodování, co je pro ně důležité. Mohou se rozhodovat podle toho, kde se cítí nejlépe, co neumí a chtěli by umět, co by jim přineslo největší úspěch/uznání apod.

Aktivity zaměřené na historii

- Aktivita č. 1 (SV&VL, S&S)

Název: Po stopách Aničky v dobách ruské okupace (68-77)

Časová dotace: 120 minut

Věková kategorie: světlušky/vlčata, mladší skautky/skauti

Pomůcky: zápisy z deníčku, velký papír, pastelky, menší papíry na dopisy, šátek

Cíl: Všichni zažívají smyšlený příběh z určitého období a uvědomují si hodnotu svobody a demokracie.

Postup: Procházka po okolí a hledání zápisů z deníčku Aničky podle souřadnic GPS. Vždy si ho společně přečtou a splní úkol.

Začátek ledna 1968

1. Zápis

Milý deníčku,

Maminka mi dnes řekla: „Aničko, cítíš ten vzduch? Už bude líp.“ A já tomu věřila stejně jako babička s dědou a můj starší bratr Petr. Tatínka už dlouho nikdo neviděl, protože prý řekl něco ošklivého o komunistech. O soudružce učitelce taky kolikrát neříkáme hezké věci, ale ta se jenom zlobí. Ti komunisti asi musí být fakt divní. Maminka nás utěšuje, že je táta určitě v pohodě a brzy se vrátí domů. Už se na něj těším.

Anička, 9 let

Práce s ním: Víte, co je to za období? Co znamená, že bude líp? Co se dělo tak špatného do té doby? Je správné, že tatínka zavřeli za jeho názor? Co je špatného na říkání špatných věcí o ostatních lidech? Najdeme nějaký skautský zákon, který o tom mluví?

2. Zápis

Konec ledna 1968

Milý deníčku,

Minulou sobotu jsme všichni poslouchali nadšeně rádio, kde mluvil nějaký pan Dubček o nových podmínkách a změnách v zákoně. Děda se u toho usmíval a říkal, že to je hodný pán, že si ho mám zapamatovat.

Častěji se k nám potom dostávaly noviny a různé články, kde se psaly dříve zakázané věci. A knihy. Těch bylo. Vrátilo se dobrodružství a zábava a všichni doufali v lepší časy. Babi s dědou tvrdili, že poprvé cítí naději. Nevěděla jsem přesně, co to znamená, ale taky jsem ji cítila. Voněla čerstvým vzduchem a pomeranči.

Anička, 9 let

Práce s ním: Slyšeli jste někdy jméno Dubček? Pojdme si společně nakreslit naději – můžeme psát slova nebo jen pokládat barvy. Co pro nás znamená?

3. Zápis

Březen 1968

Milý deníčku,

Bratr se mohl vrátit zpět ke skautování, které povolili, a mě brával s sebou. Byla jsem tam šťastná. Spousta kamarádů, zábavy, a dokonce i učení. Moc jsem se těšila, že budu jako Petr brzy patřit oficiálně mezi skauty.

Anička, 9 let

Práce s ním: Co by nám nejvíce vadilo, kdyby nám zakázali? Víme, proč zakázali skauting? Představte si, že by nám zakázali se spolu bavit. Do dalšího zápisu půjdeme v naprosté tichosti. Jakmile k němu dorazíme, sdělíme si pocity.

4. Zápis

Srpen 1968

Milý deníčku,

Dnes v noci (z 20. na 21.8.) mě v noci vzbudil hrozný hluk z nebes. Bála jsem se, že přišla válka, a tak jsem běžela za maminkou do postele a objala ji. Když ten rámus nepřestával, sešli jsme se celá rodina v kuchyni a Petr zapnul rádio. Moc jsem nevěděla, co říkají, ale neznělo to pěkně. Babička plakala a děda se rozčiloval. Pak mi to vysvětlili. Do země vtrhla vojska Varšavské smlouvy a Sovětského svazu a začala nová éra utlačování. Ten hodný pán Dubček byl nahrazen nějakým Gustavem Husákem. Máma prohlásila, že to se zase všechno vrátí do starých kolejí. Naděje vyhasla. Taky jsem plakala.

Snad bude jednou líp.

Anička, 9 let

Práce s ním: Všichni si sednou do kolečka a zavřou oči. Poslouchají nejdřív jen zvuky přírody a pak jim vedoucí pustí na chvíli zvuky války:

https://www.youtube.com/watch?v=eLMp3D1duvE&ab_channel=Luk%C3%A1%C5%A1Raiskup. Jak se cítíte? Co to je za zvuky? Co byste dělali na místě Aničky? Zvládnete poradit Aničce, aby to zvládla vydržet a co by měla dělat, aby byla pořád veselá myslí? Zkuste jí napsat dopis a trochu ji povzbudit.

5. Zápis

Leden 1977

Milý deníčku,

Už jsem dospělá, spousta věcí se změnila, spousta je pořád stejná. Toto období mě už opravdu nebaví. Pozitivní je, že Václav Havel a pár dalších to vzali do svých rukou a sepsali Chartu 77, ve které bojují za svobodu občanů. Pokud na to přijde, budu bojovat za svobodu hned vedle nich. Zase čichám naději :D. Tentokrát voní jako svoboda!

Anna, 18 let

Práce s ním: Taky byste šli bojovat za svobodu? Víte, jak toto období skončilo a kdy to bylo? Zkusíme si zahrát na takový boj za svobodu. Rozdělíme se na dva týmy a jeden tým bude mít vlajku, která

představuje svobodu. Jeho úkolem je uchránit si svou svobodu, zatímco druhý tým jsou STB, kteří se jim svobodu snaží vzít. Koho se dotknou, ten se musí oživit. Pokud 3 obejmou 1 STB, tak STB už nemůže dál hrát. Hra končí, když nejsou žádní STB, nebo když přijde tým o vlajku. Týmy se mohou prostřídat.

Reflexe: Jak jste se cítili po cestě? Věděli jste, jak to dopadne? Které aktivity vás bavili? Dovedete si představit, že byste byli na místě Aničky? Jakou hodnotu hrdinové příběhu nutně chtěli získat zpět a byla pro ně tak důležitá? Je důležitá i pro nás?

- Aktivita č. 2 (S&S, R&R)

Název: V kůži žida za 2SV

Časová dotace: 45 minut

Věková kategorie: starší skautky/skauti, roveři/rangers

Pomůcky: papír, fixa, nápis „Arbeit macht Frei“

Cíl: Pomocí historické události hledáme pravou hodnotu svobody.

Postup:

Nejdříve se každý zamyslí a napíše si na papír/zapamatuje, jaké jsou pro ně nejdůležitější hodnoty (cca 5). Ty se pokusí seřadit od nejdůležitějších po nejméně důležité.

Byla mezi nimi svoboda? Na zem se položí papír, na něm je napsané slovo „svoboda“ a všichni stojí okolo. Co pro nás znamená svoboda? Zažili jsme někdy, že by nám ji někdo vzal? Cítíme se svobodní? Další úkol je zamyslet se, na kolikáté příčce v našem žebříčku hodnot by svoboda byla oproti ostatním. Následně každý napíše na papír číslo příčky.

Zahraje se „hra“. Zavrou oči a mají si představit, jak vystoupili z vlaku, všude je zima, nevědí, co se děje a mají strach. Optimálně se „vypravěč“ snaží navodit atmosféru, takže popisuje konkrétně místo, vůni, oblečení, okolí, co vidí atd. Končí se tím, že před nimi je brána s nápisem: „Arbeit macht Frei“.

Jakmile překročí bránu s nápisem, musí dodržovat následující pravidla: dělají to, co jim přikáže vedoucí, nesmí mluvit, nesmí klást otázky, kdo je poruší, bude potrestán (20 dřepů). Překročí bránu a hra začíná. Dostávají absurdní úkoly – např. přenášení cihel z jedné hromady na druhou, stání na jedné noze bez hnutí, v jeden moment všichni musí jít na záchod a čas se jim stopuje, pak zase přenáší cihly ze druhé hromady na první atd. Po nějaké době se „hra“ stopne. Všichni projdou pryč bránou.

Přečte se krátký popis koncentračního tábora – např. <https://www.holocaust.cz/dejiny/koncentracni-tabory-a-ghetta/koncentracni-tabory/osvetim/>.

Znovu si stoupnou kolem papíru svoboda a snaží se popřemýšlet, zda by změnili číslo příčky u „svobody“.

Reflexe:

Jak se cítili? Co jim přišlo nejhorší? Jaké pro ně bylo nemluvit a co to mělo značit/pro co to byla metafora? Jak se cítili při plnění absurdních úkolů?

- Aktivita č. 3 (SV&VL, S&S, R&R)

Název: Cestou za osobnostmi

Časová dotace: 60 minut

Věková kategorie: světlušky/vlčata, skautky/skauti, roveři/rangers

Pomůcky: vytištěné příběhy

Cíl: Každý si pomocí historických osobností uvědomuje nejdůležitější hodnoty.

Postup:

Zvolí se trasa a po cestě jsou stanoviště, na kterém se vždy seznámí s nějakou známou historickou osobností, pokusí se najít u ní tu pozitivní vlastnost, která je cítit z příběhu, a pak si zahrají krátkou aktivitu.

Zastavení č.1 – sv. Anežka Česká (láska a obětavost)

Verze pro mladší:

Obrázkové čtení o svaté Anežce

Anežka se narodila ve 13. století jako nejmladší dcera českého Přemysla Otakara I. a Konstancie.

Jako malá byla dvakrát zasnoubena. Anežka se však stát nechtěla, jejími vzory byli svatý a svatá Klára.

Anežka byla velmi vzdělaná, uměla a mluvila několika cizími jazyky. Proto si mohla posílat se svatou Klárou, několikrát psala důležité do Říma i samotnému .

Po smrti společně se svým bratrem Václavem I. založila v Praze a později ještě sester klarisek, kam také sama vstoupila a stala se představenou. Celý život měla moc ráda .

Tak jako Pán , také Anežka rozdávala jeho všem lidem - chudým, i svým . Nezapomněla ani na své příbuzné. Když mezi nimi vznikly ošklivé , pomáhlala při jejich .

Obrázek 1 zdroj: <https://deti.vira.cz/objevuji/boha-a-viru/apostolove-a-svati/svati/anezka-ceska>

Verze pro starší:

Anežka Přemyslovna, zvaná Česká se narodila kolem roku 1211 jako česká princezna, pravděpodobně nejmladší dcera českého krále Přemysla Otakara I. a královny Konstancie Uherské. Patřila k nejvýznamnějším představitelkám panovnické dynastie Přemyslovců. Působila jako řeholnice – abatyše kláštera Na Františku a byla také výraznou osobností politického, kulturního a společenského života.

Anežka byla ve třech letech spolu se sestrou Annou poslána na výchovu do cisterciáckého kláštera v Třebnici a do Doksan, kde získala rozsáhlé vzdělání. V té době byla pravděpodobně zasnoubena se slezským princem Konrádem, synem Jindřicha Bradatého a vévodkyně Hedviky. Konrád však zemřel a obě sestry se vrátily na Pražský hrad. Poté byla Anežka ještě na dva roky poslána k řeholnicím do Doksan. V roce 1225 se čtrnáctiletá Anežka opět vrátila do Prahy.

Společně s bratrem Václavem I. založila roku 1232 v Praze na Starém Městě špitál, jenž byl rozšířen na základě řehole sv. Augustina na řád a jehož stanovy roku 1252 papež potvrdil jako mužský špitální a rytířský řád křížovníků s červenou hvězdou. Ten je jediným původem českým řeholním řádem. Jeho členy směli být pouze Češi rodem po otci i po matce. Řád brzy získal velkou popularitu a jeho kláštery se rozšířily. Roku 1234 Anežka opět se svým bratrem založila na severovýchodním okraji tehdejšího města, v místě později zvaném „Na Františku“, nový podvojný klášter žen a mužů řehole sv. Františka, později nazývaných klarisky a minorité. Zde se stala hlavní představenou a pro mnohé další členky byla inspirací.

Roku 1237 se Anežka neúspěšně pokusila o ustavení vlastního řádu, založeného na přísném dodržování řádových regulí františkánského řádu. V roce 1238 se postavení abatyše i titulu vzdala, úřad zůstal neobsazen až do její smrti. Po zbytek života pečovala o chudé, nemocné a ty, kteří potřebovali pomoc.

Aktivita: Chodí po prostoru a vždy, když se s někým potkají, tak ho obejmou.

Zastavení č.2 – Alan Turing (moudrost a ochota pomáhat)

Verze pro mladší

Alan Turing byl hrdina. Za války rozšifroval , kterým se dorozumívalo . Díky tomu pomohl zachránit mnoho . Možná to dokonce pomohlo ukončit rychleji. Šťěstí, že Alan použil svůj pro dobrou věc.

Verze pro starší:

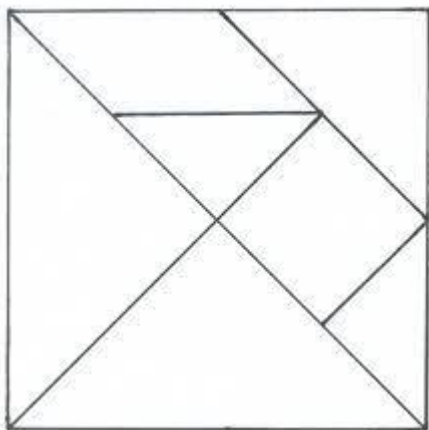
Alan Turing byl významným matematikem a kryptologem 20. století. Ve svých dvaceti dvou letech pak sestrojil abstraktní počítač, který byl pojmenovaný po něm. Jako paměť sloužila nekonečně dlouhá papírová páska rozdělená do jednotlivých buněk. Do nich se pak zapisují hodnoty, které jsou definované s instrukcemi v tabulce. Turingův stroj mohl nabývat třech hodnot: nula, jedna a prázdné místo. Zapsaná hodnota v buňce se pak přečetla a podle tabulky se splnila instrukce.

Tento abstraktní počítač vytvořil Turing proto, aby dokázal, že lze pokaždé dojít k výsledku, pokud budeme dodržovat přesně dané instrukce. Po jeho vytvoření, ale zjistil, že některé problémy tímto způsobem vyřešit nelze. Příklad takového problému je Halting problem. Jeho podstata spočívá v tom, zdali můžeme rozhodnout, jestli program v Turing machine se bude neustále opakovat nebo se sám ukončí. V roce 1936 pak dokázal, že neexistuje obecný algoritmus, který by toto vyřešil, pro všechny programy.

Během druhé světové války se stal jedním z mnoha lidí, kteří se snažili o prolomení šifry enigmy, používanou nacistickým Německem. K šifrování sloužil přístroj, který obsahoval rotory a zapojovací desku. Přístroj pak podle určitých pozic zprávu zakódoval. Za účelem rozšifrování enigmy Turing sestrojil Bombe, ta sloužila k odhalení pozic rotorů a zapojovací desky.

Bombe byla sestrojena na základě polského přístroje Bomba. Ta využívala mezeru v procedurách, kterou ale později Němci odstranili. Turingova verze, narozdíl od té polské, mohla odhalit pozice i bez této mezery v procedurách. Turing, krom vytvoření Bombe, zefektivnil postup lámání kódu. Díky němu bylo během války zachráněno mnoho lidských životů. Ze začátku bylo dešifrováno 39 000 zpráv za měsíc, jejich počet se později zvýšil na 84 000 zpráv měsíčně.

Aktivita: Dostanou rozstříhaný čtverec a ve skupinkách ho mají složit, každý ale může používat pouze jeden prst.

Zastavení č.3 – sv. Jiří (odvaha)

Verze pro mladší:

U zásobujícího město Kyrény se usadil , který ohrožoval obyvatele tohoto . Obyvatele mu tedy k denně nosili a jednoho určeného . Když jednoho dne padl los na , jel zrovna kolem svatý Jiří na . Sebral odvahu a porazil. Král mu dal hodně , ale Jiří je rozdal chudým.

Verze pro starší:

Jedna z nejnámějších legend křesťanské kultury je právě ta o svatém Jiřím – a to jak u římských katolíků, tak i u východních pravoslavných církví v Rusku a Arménii. Na četných vyobrazeních můžeme Jiřího vidět na koni s kopím, které probodává dračí nestvůru. Tento příběh se odehrál v Libyi, kde jedno z měst terorizoval drak. Usadil se u jediného pramene vody a požadoval oběti, aby se lidé mohli napít. Nejprve mu stačily ovce, ale později přišli na jídelníček mladé panny. O tom, kdo se stane další večeří, rozhodoval los. Jednou padl i na královskou dceru. Nezbývalo než vypravit princeznu na poslední cestu. Když nebožačka nedaleko pramene čekala, až se drak vynoří a schramstne ji, objevil se místo něj ale rytíř! S drakem svedl lýtý boj a zvítězil.

Obludu nezabil, pouze zneškodnil a dovlekl před město. Slíbil, že draka dorazí, ale měl jednu podmínku. Kdepak, nebyla to půlka království a ruka princezny. Tou podmínkou bylo, že obyvatelé města přijmou křesťanství. Oproti podmínkám, jaké si kladl drak, byl tento požadavek v zásadě přijatelný. Jiří tedy draka proklál svým kopím a místní se nechali pokřtít. Spokojení tak byli všichni, až na princeznu. Jiří totiž zase odjel a ona zůstala na ocet.

Aktivita: V lese je natažené lano, všichni mají zavázané oči a snaží se projít trasu. (Musí sebrat odvalu a vykročit do neznáma, stejně jako udělal sv. Jiří.)

Zastavení č.4 – Václav Havel (pravda)

Verze pro mladší:

Václav Havel byl prvním prezidentem. Před revolucí bojoval

za svobodu. Podepsal , která bojovala za lidská práva v době utlačování komunismu. Jeho nejnámější heslo známe do teď: „Pravda a zvítězí nad lží a nenávistí.“

Verze pro starší:

Spisovatel a dramatik, zakázaný umělec, pronásledovaný občan, vězeň svědomí, vůdčí osobnost nenásilného svržení komunistického režimu a politických změn v Československu, obránce lidských a občanských práv, poslední prezident Československa a první prezident České republiky.

Tvrdý kritik poměrů v době komunistické diktatury, za politické smýšlení několikrát vězněn, celkem bezmála pět let, spoluzakladatel Charty 77 a jeden z jejích prvních tří mluvčích, spoluzakladatel Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných v Československu.

Jako prezident Česko-Slovenska a později České republiky se zasloužil o návrat svobodných poměrů, o zrušení Varšavské smlouvy, zapojení země do evropského integračního procesu a o vstup do Severoatlantické aliance. Spoluzakladatel Nadace Forum 2000 a Nadace Václava a Dagmar Havlových Vize'97, inspirátor a podporovatel řady humanitárních a vzdělávacích projektů. Nositel 29 státních

vyznamenání, stovky prestižních mezinárodních cen, 50 čestných doktorátů a mnoha dalších ocenění za literární, myslitelské i politické dílo a celoživotní úsilí o dodržování lidských a občanských práv.

Aktivita: Každý si vymyslí 2 pravdy a 1 lež. Ostatní hádají, co je lež.

Návrhy na další lidi: Johanka z Arku, sv. Jan Nepomucký, sv. František z Asisi, T.G.M, A. B. Svojsík a spousta dalších. Fantazii se meze nekladou.

Reflexe:

Jak se vám cesta líbila? Znali jste všechny tak dobře? Líbí se vám hodnoty, které reprezentovali? Máte je také?

- Aktivita č. 4 (SV&VL, S&S, R&R)

Název: Moje osobnost

Časová dotace: 30 minut

Věková kategorie: světlušky/vlčata, skautky/skauti, roveři/rangers

Pomůcky: papír a tužka

Cíl: Každý si vybírá svou historickou osobnost, která mu je blízká, zdůvodňuje, proč a píše jí dopis.

Postup:

Každý si vybere jednu osobnost. Napíše jí dopis, proč si ji vybral, co na ní obdivuje a co by chtěl umět jako ona.

Reflexe:

Kdo chce, může sdílet. Co byste chtěli mít za vlastnosti? Co byste chtěli dokázat?

- Aktivita č. 5 (S&S, R&R)

Název: Berlínská zeď

Časová dotace: aktivita na pozadí celého táborového dne

Věková kategorie: skautky/skauti, roveři/rangers

Pomůcky: lístečky, papíry, fixy, kostýmy na hlídky

Cíl: Všichni si vyzkouší být na jedné straně Berlínské zdi a jaké těžkosti to s sebou neslo.

Postup:

Ráno, když se všichni budí, tak je tábor rozdělen na poloviny. Jedna polovina má celý den privilegia, zatímco druhá je šikanována, na snídani mají suchý chléb apod. Jsou vytvořeny dvojice (jeden z privilegovaných, jeden ze šikanovaných), v této dvojici si během dne může pomáhat – např. ten z privilegovaných se může pokusit propašovat jídlo šikanovanému – ale komunikovat spolu mohou jen tajně (pantomima, šifry, tajná gesta). Během dne se musí zároveň pokusit vydělat peníze na to, aby mohl šikanovaný překročit na lepší stranu. Šikanovaný sbírá předměty (lístečky) a snaží se je nějakým tajným způsobem předat na

druhou stranu. Na druhé straně je potom privilegovaný může prodat a získat peníze na zaplacení záchrany svého kamaráda. Pokud však hlídky najdou u šikanovaného zakázané předměty, mohou ho zavřít do vězení. Hlídky během dne provádí pravidelnou kontrolu stanů a za jakékoli porušení kázně trestají. Kromě prodávání věcí mohou privilegovaní vytvářet odbojové plakáty a dělat demonstrace. Vyvěšovat letáky a dělat demonstrace však mohou maximálně jednou za hodinu na 5 minut. V této době přestávají fungovat hlídky. Na konci dne se zjistí, kolik dvojic zvládlo vydělat dost peněz na záchranu kamaráda.

Reflexe:

Jak jste se cítili? Bylo vám líto druhé skupiny? Záviděli jste druhé skupině? Jaké byly rozdíly mezi těmito dvěma skupinami?

Aktivity zaměřené na vztah s přírodou

- Aktivita č. 1 (SV&VL, S&S)

Název: Krása přírody

Časová dotace: 120 minut

Věková kategorie: světlušky/vlčata, skauti/skautky

Pomůcky: mobil, počítač, (projektor)

Cíl: Všichni se učí vnímat krásu a jedinečnost přírody.

Postup:

Každý má za úkol donést list, který se jim nejvíce líbí. Jakmile se všichni vrátí, ukáží si listy a řeknou si, co se jim na nich líbí. Donesl někdo 2 stejné listy? Jsou opravdu stejné? Jak je možné, že každý list je jiný? Proč se každému líbí něco jiného? Co se vám na nich líbí? Přemýšleli jste někdy nad tím, jak krásné a rozdílné věci v přírodě najdete?

Všichni se rozdělí do menších skupinek a v každé skupince musí být alespoň jeden mobil. Mají 45 minut na to, aby se prošli a zkusili vyfotit místa, která se jim líbí. Pak musí na vybraném místě nějak ukázat přírodě lásku (objímání, meditace, pohlazení, rituál, přírodní mohyla). Poslední úkol je natočit krátké video, zazpívat písničku, nebo napsat básničku, ve které řeknou, co se jim líbí na přírodě a co by jí rádi vzkázali.

Když mají všechny týmy hotovo, vzájemně si představí svoje splněné úkoly.

Může se na to navázat dobrovolným úkol: až někdy někam někdo pojedete a uvidí něco krásného v přírodě, tak to vyfotí a ukáže ostatním na schůzce, aby věděli, kam můžou vyrazit (cestovatelské sdílení).

Reflexe:

Dělali jste někdy podobnou aktivitu? Všímali jste si svého okolí? Co vám aktivita přinesla? Bavilo vás to?

- Aktivita č. 2 (SV&VL, S&S, R&R)

Název: Zvířata v pralese

Časová dotace: 20 minut

Věková kategorie: světlušky/vlčata, skauti/skautky, roveři/rangers

Pomůcky: něco, na čem se pustí hudba na pozadí, barevné lístečky (modré – cca 3x počet lidí, zelené – cca 3x počet lidí, hnědé – cca 1x počet lidí), seznam zvířat + jak se páří

Zvířata: panda – objetí s další pandou, had – lehnou si na zem a dají si placáka nohama, šimpanzi – dřep se spojenýma rukama za zády, slon – udělaným chobotem se spojí a 3x poskočí, papoušci – postaví se na jednu nohu a společně něco zazpívají

Cíl: Všichni prožívají život zvířat v pralese a odůvodňují, proč by se měla příroda chránit.

Postup:

Lístičky se rozhodí všude možně. Každému se přiřadí zvíře a úkoly. Za každý den se všechny zvířata musí stihnout napít (modrý lísteček), najíst (zelený) a rozmnožit. Pokud vše stihne, sedne si a čeká na další den. Kdo nestihne, umírá. Každé kolo trvá cca 1,5 minuty. Na konci každého kola se krátce okomentuje, kdo to stihl a zda to bylo lehké/těžké. Na pozadí hraje hudba 1. Po 2-3 kolech některá zvířata už nejsou schopná sehnat všechno. Na pozadí se mění hudba z 1 na 2. Voda, která do teď byla modrá, je hnědá, protože se znečišťuje. Až vyhyne většina zvířat, sednou si všichni do kolečka a reflektují.

Reflexe:

Jaký jste měli pocit, když jste něco nestihli? Víte, co se na konci stalo? Co pro nás znamená příroda? Chráníme ji dostatečně?

Aktivita je vhodná jako začátek diskuse o tom, co můžeme dělat, abychom pomáhali přírodě, nebo o tom, co pro nás dělají lesy a proč jsou důležité. Tip na ekologickou schůzku.

- Aktivita č. 3 (S&S, R&R)

Název: Projekt parku vs stavby

Časová dotace: 60–90 minut

Věková kategorie: skauti/skautky, roveři/rangers

Pomůcky: velký papír, fixy, pastelky

Cíl: Všichni odůvodňují hodnotu přírody i v rámci velkoměsta.

Postup:

Všichni jsou rozdělení na dvě firmy. Zastupitelé města jim nabídlí pozemek a chtějí vidět návrhy, které odhlasují podle toho, který se jim bude více líbit. Jedna skupina dostane za úkol připravit prezentaci parku a jeho obhajobu, zatímco druhá prezentuje dům. Fantazii se meze nekladou, mohou využívat internet. Dobré by bylo, aby se pak sešla reálná komise zastupitelů města (cca 3 vedoucí), která bude přihlížet prezentacím, klást otázky, rozvíjet diskusi a na závěr hlasovat o provedení.

Reflexe:

Jaký důvod má příroda ve městech? Jak by se nám žilo v betonových městech bez jediné zeleně? Jak se vám spolupracovalo? Pro který projekt byste hlasovali?

- Aktivita č. 4 (SV&VL, S&S, R&R)

Název: Tady a teď

Časová dotace: 20-45 minut (záleží na věku)

Věková kategorie: světlušky/vlčata, skauti/skautky, roveři/rangers

Pomůcky: nic

Cíl: Každý je sám se sebou a vnímá přírodu a její zvuky.

Postup:

Všichni chodí po lese, nebo sedí. Snaží se poslouchat, co se děje kolem nich. Většina lidí neustále přemýšlí o tom, co bylo a co bude, koukají do mobilu, mluví, poslouchají hudbu, ale málokdy jsou sami se sebou tady a teď. Nastává tedy čas, kdy to mohou zkusit, prostě jen poslouchat přírodu a sami sebe. Vždycky, když zaslechnou nějaké zvíře, tak je to takový spouštěč se pořádně nadechnout a vydechnout a říct si, že jsou tady a teď. Mladší mohou počítat zvuky, které za tu dobu uslyší, mohou zdravit ta zvířátka nějakým svým způsobem.

Tip: Aktivita se dá zkusit v každém ročním období, po proběhnutí se vytvoří plakát, co všechno slyšeli a může se srovnávat, jaký byl rozdíl mezi obdobími.

Reflexe:

Podářilo se vám být tady a teď? Bylo vám dobře sami se sebou? Zbavili jste se aspoň na chvíli starostí?

Zdroj

Aktivity jsou sesbírané z osobních zkušeností mých, či mých přátel a rodiny. Jednu aktivitu jsem si vyzkoušela na vlastní kůži na Lipce.

Zajíc, J. (2008). *Nikdy nekončící dobrodružství: Metodický průvodce rozvojem duchovního života*. Praha: Tiskové a distribuční centrum Junáka.